

Sluttrapport

Nasjonalt tilsynsprosjekt 2009

Velferd for pelsdyr

Foto: Mattilsynet

Sølvrev på liggjehylle

Innhold

1	Samandrag	3
2	Bakgrunn og gjennomføring	4
2.1	Bakgrunn	4
2.2	Organisering	5
2.3	Målsetjing	5
2.4	Regelverksgrunnlag	7
2.5	Omfanget av kampanjen	7
2.6	Gjennomføring	7
2.7	Rapportering	8
2.8	Innsyn i dokument	9
2.9	Evaluering	9
3	Resultat	9
4	Vurdering av resultat	16
	Vedlegg I - Kort om pelsdyroppdrett	19
	Vedlegg II – Tid for tilsyn	20
	Vedlegg III: Tilsynsskjema	21

1 Samandrag

Mattilsynet har gjennomført ein nasjonal tilsynskampanje i norsk pelsdyrhald. Kampanjen vart gjennomført fordi Forskrift om hold av pelsdyr av 20. september 1998 nr 901 tok til å gjelde fullt ut frå 1. januar 2009.

Målet med kampanjen var å undersøkje om pelsdyra i norsk pelsdyroppdrett vart stelte og oppstalla i tråd med Forskrift om hold av pelsdyr av 20. september 1998 nr 901 (pelsdyrforskrifta) og Forskrift om velferd for produksjonsdyr av 3. juli 2006 nr 885 (produksjonsdyrforskrifta).

Målet var òg å gjere Mattilsynet betre i stand til å utføre tilsyn i pelsdyroppdrett seinare.

Mattilsynet legg vinn på å føre eit tydeleg og eins tilsyn. Prosjektgruppa utarbeidde tilsynsrettleiing, tilsynsskjema og mal for tilsynsrapport.

Det vart gjennomført opplæring av tilsynspersonell som ein del av prosjektet.

Ved eventuelle brot på regelverket var målet å betre velferden til dyra ved å rettleie pelsdyroppdrettaren til å fylgje regelverket, eventuelt å gjere naudsynte vedtak for å få gjennomført forbetringar for dyra.

Ved påpeiking av plikt har Mattilsynet rettleidd pelsdyroppdrettaren om krav i regelverket. Denne reaksjonsforma vart brukt der brot på regelverket var av mindre alvorleg art, der plikta går fram av forskrifta og der det vart forventa at pelsdyroppdrettaren retta opp forholdet utan bruk av andre verkemiddel. Denne reaksjonsforma vart også brukt når det gjaldt mangelfull innreiing i bur som ikkje var i bruk på inspeksjonstidpunktet, men som skal takast i bruk når kvalpane vert flytte frå mordyret til eigne bur.

Varsel om vedtak vart nytta ved avvik som gjeld rømmingssikring, mangel på aktivitetsobjekt, kasse/vinkla levegg, liggjehylle og for lite burareal for dyr som var i pelsdyrgarden på inspeksjonstidspunktet. Denne reaksjonsforma vart nytta fordi dette er viktige velferdstiltak og fordi oppdrettaren har hatt ti års overgangstid til å få dette på plass.

Prosjektperioden var frå januar til mai 2009 med tilsynsperiode i mars og april 2009.

331 pelsdyrgardar er i drift i landet. Distriktskontora gjennomførde i kampanjen tilsyn i 244 (74%) av dei. 36 av desse gardane hadde både mink og rev, 140 hadde berre rev og 68 hadde berre mink.

Distriktskontora var på tilsyn i 30 pelsdyrgardar i 2008 og før kampanjestart i 2009. Det er ikkje gjort nytt tilsyn i desse. Distriktskontora har planlagt tilsyn i 10 gardar etter kampanjeslutt, seks minkgardar står for tida tome pga sjukdomsbekjemping og 41 (12%) gardar vart ikkje gjort tilsyn i på grunn av mangel på ressursar på distriktskontora i kampanjetida.

24 distriktskontor var involvert i kampanjen og 47 inspektørar var på tilsyn.

Mattilsynet held på å innføre eit nytt fagdatasystem: MATS (MAttilsynet TilsynsSystem). Delleveranse 3 i MATS som har med tilsynsområdet pelsdyr, vart ikkje ferdig før 1. mai 2009. Innrapportering av resultat til prosjektleiinga måtte difor gå føre seg ved innsending av tilsynsskjema til prosjektleiinga, utan å kunne ta i bruk MATS.

Resultatet av kampanjen viste at dei fleste pelsdyra som vart inspiserte under kampanjen, vart stelte og oppstalla i tråd med gjeldande regelverk for dyrevelferd.

Når det gjeld mink, vart det avdekka lite avvik. 25 (24%) fekk varsel om vedtak. Manglane som vart funne gjeldt mest inngjerding av minkgardane (22%).

Når det gjeld rev, vart det avdekka større avvik. 102 (58%) fekk varsel om vedtak. Manglane som vart funne var mangel på inngjerding (26%), mangel på vinkla levegg eller kasse i revebur (47%), mangel på liggjehyller (16%), mangel på aktivitetsobjekt (4%) og oppstalling av rev i for små bur (14%).

For ein del av pelsdyroppdrettarane vart det varsla vedtak om utbetring for meir enn eitt tilsynspunkt.

Det vart ikkje avdekka brot på regelverket som resulterte i hastevedtak eller politimelding.

Distriktskontora orienterte alle pelsdyroppdrettarane om kravet til registrering av pelsdyrgardane som sluttbrukarar av biprodukt.

2 Bakgrunn og gjennomføring

2.1 Bakgrunn

Mattilsynet utfører i all hovudsak risikobasert tilsyn av dyrehold. Mattilsynet gjennomfører også auka mengde tilsyn i samband med nytt regelverk, mellom anna for å kunne gje rettleiing til eventuelle dyreholdarar som ikkje er kjende med nye krav for dyreholdet.

Dyrevernlovgevinga i Noreg tek utgangspunkt i Dyrevernslova § 2. *"Ålment om åtfærd med dyr": "Det skal farast vel med dyr og takast omsyn til instinkt og naturleg trong hjå dyret så det ikkje kjem i fåre for å lida i utrengsmål."*

Når det gjeld pelsdyr, er krava i dyrevernslova til oppstalling og stell nærare presisert og regulert i Forskrift om hold av pelsdyr av 20. september 1998 nr 901 (pelsdyrforskrifta) og Forskrift om velferd for produksjonsdyr av 3. juli 2006 nr 885 (produksjonsdyrforskrifta).

Pelsdyrforskrifta tok til å gjelde 1. oktober 1998. Det vart stilt krav om at pelsdyroppdrettarar skulle tilpasse pelsdyrhaldet sitt til forskrifta snarast råd, men det vart samstundes sett ei overgangstid på ti år for større ominnreiingar. Forskrifta tok difor fyrst til å gjelde fullt ut frå 1. januar 2009.

Før Mattilsynet vart oppretta i 2004, var det Statens Dyrehelsetilsyn som førde tilsyn etter dyrevernslova med tilhørande forskrifter. I tillegg førde dyrevernemndene, som i dag, også tilsyn på området.

I år 2000 var det 1018 aktive pelsdyroppdrettarar i Noreg, og Statens Dyrehelsetilsyn utførde tilsyn i nesten alle pelsdyrgardane i landet i tidsrommet 1999 til 2000. Etter at Mattilsynet vart etablert, har tilsynsaktiviteten i norske pelsdyrhald vore varierende frå distriktskontor til distriktskontor, og tilsynet har til dels vore gjennomført som oppfølging av bekymringsmeldingar frå publikum om forhold i strid med regelverket.

Det er stort politisk fokus knytta til pelsdyrnæringa. Frå ulike hald vert det kontinuerleg stilt spørsmål om dyrevelferden er god nok, og pelsdyrhald har fleire gonger vore framstilt i media.

Mattilsynet bestemte i 2008 at det i 2009 skulle gjennomførast ein nasjonal tilsynskampanje retta mot hald av pelsdyr.

2.2 Organisering

Prosjektleiari vart utpeikt medio januar 2009.

Prosjekteigar:	Kristina Landsverk	Hovudkontoret Tilsynsavdelinga
Prosjektansvarleg:	Anders Prestegarden	Regionkontoret for Hedmark og Oppland
Prosjektleiari:	Leif Homme	Distriktskontoret for Valdres og Gjøvikregionen
Prosjektgruppe:	Malin Lyshagen-Johansen	Regionkontoret for Hedmark og Oppland
	Elin Havig Skar	Regionkontoret for Hedmark og Oppland
	Geir Smolan	Hovudkontoret Tilsynsutvikling
	Bjørn Groven	Hovudkontoret Landdyr og dyrehelsepersonell
	Marie Nøkking	Distriktskontoret for Midt-Rogaland
	Per Helge Seltveit	Distriktskontoret for Midt-og Vest-Telemark
	Solveig Sundsbø	Hovudkontoret MATS/Distriktskontoret for Nord-Østerdal
	Knut Arne Rein	Distriktskontoret for Sør-Innherred
Kontakt internt:	Leif Nicolaysen	Distriktskontoret for Vest-Telemark
	Aasmund Orten	Distriktskontoret for Sunnmøre

2.3 Målsetjing

Prosjektgruppa fekk dette mandatet for prosjektet:

- Planleggje og gjennomføre ein kampanje for god velferd for pelsdyr i alle regionar.
- I kampanjen skal alt pelsdyrhald inspiserast. Prosjektet skal gje grunnlag for korleis tilsyn med pelsdyrhald skal gjerast.
- Prosjektet vert gjennomført i dialog med næringa.
- Inspeksjonane skal utførast i tida mars/april 2009.
- Sluttrapport skal leverast 1.juni 2009.

Målet for prosjektgruppa var at distriktskontor som har pelsdyr i sitt distrikt, skulle føre tilsyn i alle pelsdyrgardar i kampanjeperioden, med unntak for dei pelsdyrgardane som hadde hatt tilsyn frå distriktskontora etter 1. januar 2009. Samstundes la prosjektgruppa opp til at distriktskontora sjølve skulle avgjere om pelsdyrgardar som hadde hatt tilsyn i 2008 skulle vere med i kampanjen.

Regionkontoret for Trøndelag, Møre og Romsdal hadde planlagt ein regional tilsynskampanje. Denne kampanjen vart endra til å vere ein del av den nasjonale kampanjen.

Mattilsynet har hatt dialog med Norges Pelsdyrslag om prosjektet. Pelsdyrslaget har gitt prosjektgruppa alle opplysningar om pelsdyrgardane som prosjektgruppa har bede om.

Prosjektgruppa kom fram til at kampanjen burde gjennomførast første halvår 2009, trass i at det er flest dyr i pelsdyrgardane på slutten av året. Avliving og pelsing av dyr vert gjennomført i november/desember. Då er dyretalet 4-5 gonger større enn før kvalpinga har starta om våren. Tilsyn hausten 2009 ville likevel vere for seint med omsyn til behov for utbedringar av eventuelle manglar ved oppstalling av kvalpekulla i 2009. Prosjektgruppa meinte difor det beste var å

gjennomføre kampanjen våren 2009, slik at eventuelle manglar kunne utbetrast før det vart oppstalla dyr i alle bur i pelsdyrgarden.

Prosjektgruppa meinte vidare at kampanjen burde gjennomførast utanom kvalpesesongen, som er i mai-juni. Grunnen til dette er at kvalpeperioden er ei sårbar tid for mordyra, og tilsyn i denne perioden vil kunne føre til unødig stress for dyra.

Kampanjen vart med bakgrunn i dette gjennomført i mars-april, før kvalpesesongen tok til.

Norges Pelsdyrslag oppgav at det våren 2009 var oppstalla om lag 117 000 mink og om lag 62 000 rev i norske pelsdyrgardar. Prognosane viser at om lag 740 000 kvalpar vil verte fødde i vår, slik at tal på pelsdyrindivid som er oppstalla hausten 2009 vil vere om lag 919 000.

Målet med kampanjen var å setje fokus på dyrevelferd for pelsdyr og vektlegge for pelsdyroppdrettarane at kvart individ etter regelverket har krav på godt stell og rett oppstalling. Kampanjen vil også kunne avklare for dei kva konkrete tiltak som må gjerast i kvar einskild pelsdyrgard for å sikre at regelverket vert etterlevd.

Prosjektgruppa hadde vidare som mål at resultatet av kampanjen i form av ein sluttrapport, skulle offentleggjerast i juni 2009, dvs så tidleg som råd etter at forskrifta tok til å gjelde fullt ut.

Effektmål for kampanjen

- Forbetre velferda for pelsdyr.
- Utføre eit tydeleg og eins tilsyn med pelsdyrhald

Effektmål er det Mattilsynet ynskjer å oppnå med kampanjen på lang sikt.

Resultatmål for kampanjen

- Lage rettleiingsmateriell og sjekklister.
- Gjennomføre opplæring
- Gjennomføre inspeksjon av alle pelsdyrgardar i Noreg
- Skrive sluttrapport for prosjektet
- Få oppmerksomheit i media

Resultatmål er det Mattilsynet ynskjer å oppnå med kampanjen på kort sikt, dvs i den tida kampanjen går føre seg.

Kontakt med næringa

I samband med tilsynskampanjen har Mattilsynet hatt kontakt med Norges Pelsdyrslag. Pelsdyrslaget gav før kampanjen ei orientering om næringa generelt og om opplegget for "Kvalitetssystem i pelsdyrhaldet". Kvalitetssystemet er næringa sitt eige tilsynssystem i pelsdyrgardar, og har vore i bruk sidan 1999.

Kontakt med dyrevernorganisasjonar

Mattilsynet hadde før kampanjen eit dialogmøte med Dyrevernalliansen, NOAH – for dyrs frihet, Dyrebeskyttelsen Norge og Nettverk for dyrs frihet.

Desse fire organisasjonane har mellom anna engasjert seg mykje i spørsmål knytta til pelsdyrhald. Dei er òg prinsipielle motstandarar av pelsdyrhald og arbeider aktivt for at pelsdyroppdrett vert lagt ned.

Mattilsynet orienterte om prosjektet og om gjennomføringa av tilsynskampanjen. Det vart også gjeve ei orientering om pelsdyrhald i Noreg, og rammene regelverket gjev for kva tilsyn Mattilsynet skal føre. Organisasjonane gjorde greie for sine synspunkt på pelsdyroppdrett.

2.4 Regelverksgrunnlag

Lov om dyrevern av 20. desember 1974 nr 73 (dyrevernlova)

Forskrift om hold av pelsdyr av 20. september 1998 nr 901(pelsdyrforskrifta)

Forskrift om velferd for produksjonsdyr av 3. juli 2006 nr 885 (produksjonsdyrforskrifta)

Lov om matproduksjon og mattrygghet mv av 19. desember 2003 nr 124 (matlova)

Forskrift om animalske biprodukter som ikke er beregnet på konsum av 27. oktober 2007 nr 1254 (biproduktforskriften) jf forordning om helseregler med hensyn til animalske biprodukter som ikke er beregnet på konsum (EF) NR. 1774/2002 (biproduktforordninga)

Dyrevernlova fastset at sjuke eller skadde dyr skal ha høveleg behandling. Pelsdyrforskrifta regulerer ikkje dette nærare, forskrifta nemner berre at sjuke dyr skal overvakast og skal ha ekstra tilsyn. Pelsdyrforskrifta må difor sjåast i samanheng med produksjonsdyrforskrifta §§ 5 og 6, som òg gjeld for oppdrett av pelsdyr. Produksjonsdyrforskrifta set krav både til behandling og dokumentasjon av gjennomført behandling for sjuke dyr.

Bruk av biprodukt i føret til pelsdyr er regulert i biproduktforskrifta. Alle som brukar pelsdyrfôr skal vere registrert hjå Mattilsynet. Hovudkontoret har bede distriktskontora om at dette vart gjort kjent for alle pelsdyroppdrettarar under denne kampanjen.

2.5 Omfanget av kampanjen

331 pelsdyrgardar er i drift i landet. Det vart gjennomført tilsyn i 244 (73%) av dei. 36 av desse gardane hadde både mink og rev, 140 hadde berre rev og 68 hadde berre mink.

24 distriktskontor var involvert i kampanjen og 47 inspektørar var på tilsyn. Ved dei fleste distriktskontor vart tilsyna utførde av ein person. Eigarane eller representant for eigar var tilstades under tilsyna.

2.6 Gjennomføring

Mattilsynet ynskjer å føre eit tydeleg og eins tilsyn. For å oppnå dette utarbeidde prosjektgruppa ein rettleiar for tilsyn i pelsdyrgardar og eit tilsynsskjema til bruk under kampanjen.

Det vart vidare arrangert tre tilsynssamlingar for tilsynspersonell før kampanjestart. Desse vart gjennomførde på Hjelmeland for Sør- og Vestlandet, på Gjøvik for Austlandet og i Trondheim for resten av landet. I alt 30 inspektørar deltok. På tilsynssamlingane gjekk ein grundig gjennom aktuelt regelverk, tilsynsrettleiar og tilsynsskjema. Vidare vart det gjeve ei praktisk gjennomgang med tilsyn i to pelsdyrgardar ved kvar samling.

Inspektørar som ikkje var med på samlingane har brukt tilsynsrettleiaren som grunnlag for gjennomføring av tilsynet. Prosjektleiari og medlemmer av prosjektgruppa var tilgjengelege i tilsynstida for å svare på spørsmål og rettleie inspektørane.

Distriktskontora har opplyst at 30 pelsdyrgardar var inspiserte i 2008 og før kampanjestart i 2009. Det vart ikkje gjort nytt tilsyn i desse. Distriktskontora har planlagt tilsyn i 10 gardar etter kampanjeslutt,

Distriktskontora har vidare opplyst til prosjektleiinga at stor arbeidsbelastning pga presserande oppgåver med smittsame dyresjukdommar som fotråte og blåtunge, og oppfølging av eit nasjonalt utbrot av E-coli, har gjort at 41 gardar ikkje vart prioriterte. Seks minkgardar står for tida tomme pga sanering av dyresjukdomen plasmacytose.

For næringa er det vesentleg at regelverket vert tolka likt og at tilsynet over heile landet er tydeleg og samstemt. Dette prosjektet kan hjelpe til at Mattilsynet får eit verktøy som medverkar til dette.

Tilsyna vart varsla på førehand for at eigaren eller representant for denne kunne vere tilstades for å gje opplysningar om pelsdyrgarden og kunne leggje fram nødvendig dokumentasjon.

Distriktskontora orienterte alle pelsdyroppdrettarane om kravet til registrering av pelsdyrgardane som sluttbrukarar av biprodukt.

2.7 Rapportering

Distriktskontora observerte og registrerte 16 tilsynspunkt i kvar pelsdyrgard på tilsynsskjemaet. Ved kvart punkt noterte inspektøren reaksjonsmåte med talverdi: 0- ikkje vurdert, 1- ingen merknad, 2- påpeiking av plikt, 3- varsel om vedtak, 4- hastevedtak, 5- politimelding.

Ved påpeiking av plikt rettleier inspektøren pelsdyroppdrettaren om kravet i regelverket. Denne reaksjonsforma vart brukt der brot på regelverket er av mindre alvorleg art, der plikta går fram av forskrifta og når det vart forventat at pelsdyroppdrettaren retta opp forholdet utan bruk av andre verkemidlar. Denne reaksjonsforma vart også brukt når det gjaldt mangelfull innreiing i bur som ikkje var i bruk på inspeksjonstidpunktet, men som skal takast i bruk når kvalpane vert flytte frå mordyret til eigne bur.

Varsel om vedtak var mest vanleg reaksjon når det gjaldt rømmingssikring, mangel på aktivitetsobjekt, kasse/vinkla levegg, liggjehylle og ikkje tilstrekkeleg burareal for dyr som var i pelsdyrgarden på inspeksjonstidpunktet. Denne reaksjonsforma vart brukt fordi dette er viktige velferdstiltak og fordi oppdrettaren har hatt ti års overgangstid på seg til å få dette på plass.

Reaksjonsmåten varierte i noko grad frå distriktskontor til distriktskontor. Det kjem av at tilsynsaktiviteten før kampanjen har vore ulik. I pelsdyrgardar der distriktskontoret har hatt tilsyn før og eventuelt påpeikt plikt til å rette opp avvik, kan det i denne kampanje ha resultert i varsel om vedtak dersom avviket ikkje har vore utbetra. Der distriktskontoret var på tilsyn for fyrste gong i denne kampanjen, kan inspektøren ha vurdert påpeiking av plikt som mest naturleg reaksjonsmåte når han har oppfatta at rettleiinga ville føre til rask utbetring av manglane.

Ingen manglar resulterte i hastevedtak eller politimelding.

Inspektøren brukte tilsynsskjemaet som grunnlag for å skrive tilsynsrapport som vart sendt eigarar/ansvarlege for pelsdyrgardane. Rapportane vart lagra i ePhorte, som er Mattilsynets arkivsystem.

Resultata frå alle utfyllte tilsynsskjema er grunnlaget for statistikken som vert presentert i denne sluttrapporten.

2.8 Innsyn i dokument

Hovudregelen om rett til innsyn i dokument er at saksdokument for eit offentleg organ er ope for innsyn, dersom ikkje anna følgjer av lov eller forskrift med heimel i lov, jf offentleglova § 3. Det betyr at innhaldet i tilsynsrapportane i kampanjen som utgangspunkt skal vere ope for innsyn.

Prosjektgruppa er kjent med at pelsdyrgardar, objektivt sett, har vore meir utsett for fare for sabotasjehandlingar enn andre typer dyrehold. Offentleglova § 24 tredje ledd fastset at det mellom anna kan gjerast unntak frå innsyn i opplysningar som kan lette gjennomføringa av straffbare handlingar. Prosjektgruppa meinte opplysningar om namn på eigar og adresse til pelsdyrgardane er opplysningar som vil kunne lette gjennomføringa av straffbare handlingar i pelsdyrgardar. Opplysningane vart difor vurdert å falle inn under unntaket frå innsyn i offentleglova § 24 tredje ledd. Dette forutset at opplysningane ikkje er kjende og tilgjengeleg andre stader. Andre særlege grunnar for å unnta opplysningar eller dokument frå innsyn i samband med kampanjen kan også ha vore aktuelle i enkelte tilfelle.

2.9 Evaluering

Pelsdyrkampanjen 2009 har vore ein omfattande kampanje gjennomført på kort tid. Inspektørane på dei fleste distriktskontora har, trass i svært mange andre tidkrevjande arbeidsoppgåver, prioritert arbeidet med pelsdyrkampanjen høgt.

Tilsynsskjemaet, tilsynsrettleiaren og tilsynssamlingane har vore gode verktøy for kampanjen.

At kampanjen vart gjennomført på såpass kort tid, gjorde Mattilsynet i stand til raskt å avdekke manglar i pelsdyrgardane kort tid etter at pelsdyrforskrifta tok til å gjelde. Pelsdyroppdrettarane vil snøgt kunne ta til med å gjere naudsynte utbetringar av eventuelle manglar, slik at kvalpekulla som er fødde år 2009 skal kunne oppstallast i tråd med regelverket. Det er ein fordel at sluttrapporten vert offentleggjort så tidleg som råd, sidan pelsdyroppdrett har stor interesse i det offentlege ordskiftet og i media.

Ulempa med rask gjennomføring kan ha ført til at 41 pelsdyrgardar ikkje vart inspisererte i kampanjeperioden pga ressursmangel ved nokre av distriktskontora.

Kampanjen har vore viktig for å synleggjere Mattilsynet sitt tilsynsansvar for pelsdyroppdrettarane, for bransjen, for offentleg ordskifte og media. Ein annan fordel med gjennomføring av kampanjen er at denne sluttrapporten kan vere nyttig å kjenne til før nytt regelverk for pelsdyr vert vedteke i 2009.

Kampanjen fører venteleg òg til at Mattilsynet i ettertid kan utføre betre tilsyn i pelsdyrgardane.

3 Resultat

Det er ført tilsyn med 244 (73%) av 331 pelsdyrgardar. Av desse hadde 140 gardar rev, 68 hadde mink og 36 hadde både mink og rev.

Tilsynet i pelsdyrgardane har vore utført grundig. Observasjon og vurdering av 16 tilsynspunkt i 244 gardar har resultert i 3900 talverdiar som reaksjonsform på observasjonar og om lag 9500 avkryssingar på tilsynsskjema. Reaksjonsformene er behandla statistisk for å få oversikt over tilstanden i pelsdyrgardane og reaksjonsmåten til Mattilsynet ved avvik.

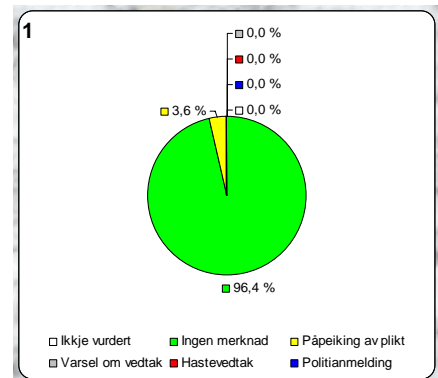
Prosjektgruppa har valt å kommentere kvart tilsynspunkt.

Tilsynspunkt 1: Plassering av pelsdyrgard (§ 3, punkt 1 og 2 i pelsdyrforskrifta)

Dette går ut på om pelsdyrgarden er bygd på eigna terreng, har støykjelder i nærleiken, er vérutsett og har drenerande underlag. Ti gardar (4%) var bygde i terreng som vanskeleggjer gjødsselfjerning eller ikkje hadde tilfredsstillande drenerande underlag.

Kommentar: Eldste pelsdyrgarden har hus som vart bygde i 1928. Pelsdyrgardane vart ofte bygde på stadar som ikkje kunne brukast til anna landbruksdrift, slik som bratt terreng og steinrøyser. Nokre av dei ti som ikkje har tilfredsstillande plassering i terrenget, er slike gamle gardar.

Pelsdyr oppstalla i gardar som er bygde nær veg, jarnbane eller flyplass ser ikkje ut til å verte sjenerte av regelmessige støykjelder.

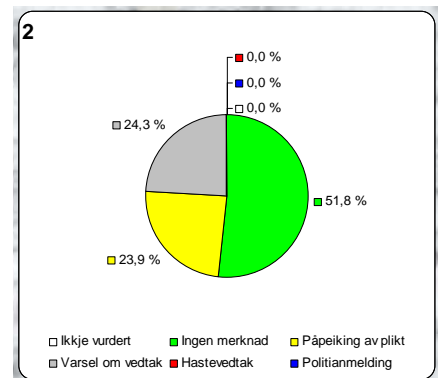

Tilsynspunkt 2: Inngjerding og rømmingssikring (§ 3, punkt 3 i pelsdyrforskrifta)

145 (52%) av gardane hadde inngjerdinga i orden. 67 (24%) hadde mindre avvik som til dømes open port eller at påbegynt arbeid med inngjerding ikkje var ferdigstilt. Dette resulterte i påpeiking av plikt til få det i orden. 68 (24%) mangla heilt eller delvis ytregjerde slik at Mattilsynet varsla vedtak med frist for utbetring.

Kommentar:

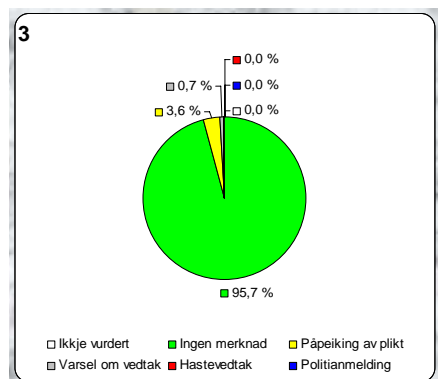
Inngjerdinga skal hindre dyr i å kome inn i pelsdyrgardane. Dette for å unngå uro eller innslep av smittsame sjukdomar. Inngjerdinga skal òg hindre dyr i å rømme. Dyr som rømmer eller vert sleppte ut frå ein pelsdyrgard vil ofte bukke under. Dette er dyrevernmessig uakseptabelt. Inngjerding og rømmingssikring kan òg sjåast som eit viktig element i ei nasjonal tverrsektoriell satsing som regjeringa har sett i gang i høve til framande artar i naturen. Prosjektgruppa ser alvorleg på at 24% av pelsdyrgardane ikkje har ytregjerde og ein like stor prosent har ytregjerde som ikkje er tilfredsstillande.

Tilsynspunkt 3: Tett tak på husa, avstand stor nok til å kunne fjerne gjødsel og dagslys i lukka bygningar. (§ 3, andre ledd i pelsdyrforskrifta)

268 (96%) pelsdyroppdrettarar hadde dette i orden. Ti fekk påpeikt plikt om utbetring fordi det var for mørkt for dyra pga snømengder som stengde lyset ute. Ein pelsdyrgard måtte utbetre huset for å sleppe lys inn. Her vart det varsla vedtak. I eit lukka pelsdyrhus måtte det gjerast bygningsmessige endringar for å kunne fjerne gjødsel.

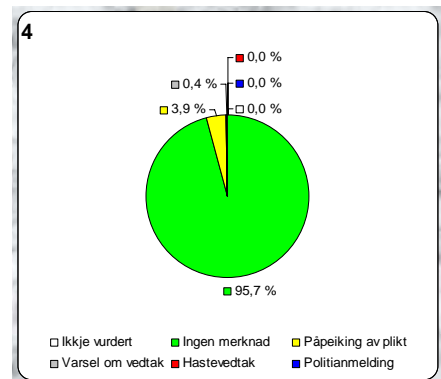
Kommentar: Kommentar på rapportane tyder på at avvik vil verte utbetra innan utgangen av 2009.

Tilsynspunkt 4: Tilstanden på nettingen i bura, / tilfredsstillende reparert (§4 i pelsdyrforskrifta).

Nettingkvaliteten var tilfredsstillende i 268 (96%) av gardane. 11 (4%) fekk påpeikt plikt om utbetring, mest fordi nettingtrådar stakk ut slik at det var til ulempe for dyra eller at nettingen var reparert ved å sy ikkje-plastbelagt netting på skadestaden, ein fekk varsel om vedtak fordi nettingen var svært dårleg. Ingen gardar hadde pelsdyrbur plasserte oppe på kvarandre.

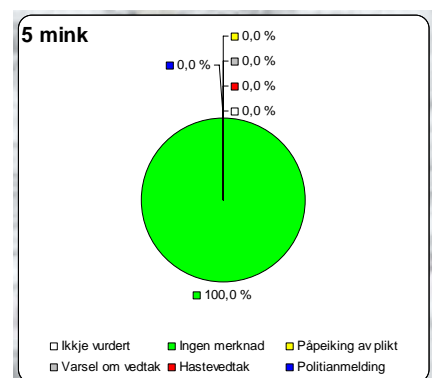
Kommentar: Prosjektgruppa ser på resultatet som tilfredsstillende. Botnnettingen i pelsdyrbur er under kontinuerleg slitasje. Difor vil det alltid vere tidspunkt då det vert oppdaga at den er mogen for reparasjon eller utskifting.

Tilsynspunkt 5a: Burinnreiing. Kasse til mink (§ 5, fyrste og andre ledd og § 15 i pelsdyrforskrifta)

All mink hadde tilgang til kasse eller annan innretning der dyret kan søkje skjul.

Kommentar: Prosjektgruppa registrerer at alle minkoppdrettarane fylgjer regelverket på dette punktet.

Tilsynspunkt 5 b: Burinnreiing. Kasse eller vinkla levegg til rev (§ 5, fyrste og andre ledd og § 18, fyrste ledd i pelsdyrforskrifta).

47 (27%) hadde montert kasse eller vinkla levegg i revebur. 83 (47%) av pelsdyrgardane hadde ikkje oppfylt dette kravet for rev som var oppstalla i buret på tilsynstidspunktet, og har fekk difor varsel om vedtak om at det må monterast innan ein fastsett frist. 44 (25%) hadde ikkje burinnreiinga klar i kvalpebur.

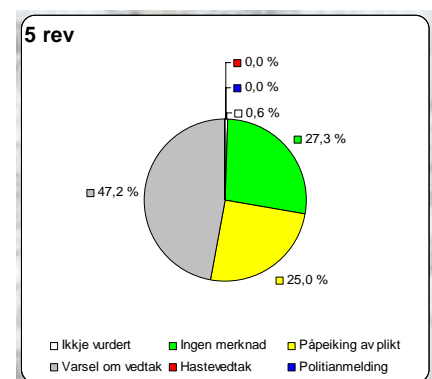
Kommentar:

Dei 44 som ikkje hadde vinkla levegg eller kasse i bur som ikkje var i bruk på inspeksjonstidspunktet, har ikkje brote regelverket, fordi pelsdyrforskrifta ikkje stiller krav til dette i bur som ikkje er i bruk. Kasse til kvalpebur vert ofte lagra innomhus vinterstid i lukka rom som er sikre for skadedyr. Kassane vert sett ut i samband med utsetjing av kvalpane. Rettleiinga er gjort som påpeiking av plikt om at når buret skal takast i bruk, må buret ha kasse eller vinkla levegg.

Prosjektgruppa er òg klar over at pelsdyrforskrifta er uklar i teksten om vinkla levegg. Etter § 18 kan det tyde på at kravet gjeld: .. ” i den kalde årstid”. I delar av landet lever ikkje kvalpane ”i den kalde årstid” fordi dei vert pelsa i november. Dette har ført til ulik tolking av krav.

Prosjektgruppa registrerer at heile 47% ikkje hadde kasse eller vinkla levegg for alle dyr som var oppstalla i pelsdyrgarden på inspeksjonstidspunktet. Dette er avlsdyr som alle har levd.” i den kalde årstid”, og kravet er tydeleg.

Av kommentarane på tilsynsskjemaene går det fram at mange oppdrettarar uttrykte usikkerheit om korleis ein vinkla levegg skal vere. Statens Dyrehelsetilsyn skreiv i ei rettleiing den 17. mars

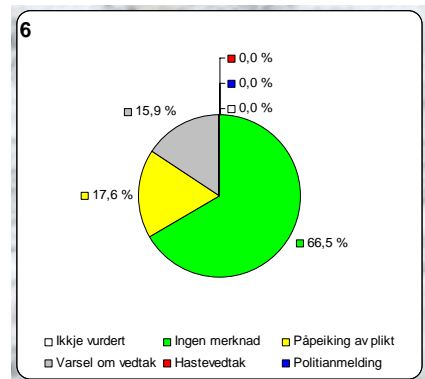
1999 at det er naturleg at vinkla levegg bør monterast på liggjehylla. Mattilsynet tilrår ikkje denne plasseringa no, fordi det synast viktig at reven skal kunne speide ut når han ligg på liggjehylla.

Usikkerheit i pelsdyrmiljøet om vinkla levegg kan vere årsak til at så vidt mange gardar har avvik på dette tilsynspunktet. Prosjektgruppa meiner likevel at vinkla levegg, uansett plassering, eller kasse burde ha vore på plass i alle bur som er i bruk i 2009. Distriktskontora har difor reagert med varsel om vedtak med frist for utbetring.

Tilsynspunkt 6: Burinnreiing. Liggjeplass på kasse eller liggjehylle til rev (§ 5, fyrste og andre ledd og § 18, andre ledd i pelsdyrforskrifta).

117 (67%) hadde montert liggjehyller i alle revebur. 28 (16%) hadde ikkje montert og fekk dermed varsel om vedtak med tidsfrist for montering, medan 31(18%) mangla dette i kvalpebur. Desse fekk påpeikt den plikta dei har til å montere liggjehyller eller setje inn kasse som er så stor at den kan fungere som liggjehylle i kvalpebura før dei vert tekne i bruk.

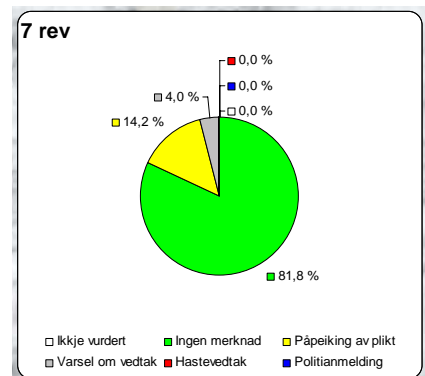
Kommentar: Prosjektgruppa registrerer at 16% av reveoppdrettarane ikkje hadde montert liggjehylle for avlsdyra. Prosjektgruppa forventar at varsel om vedtak reduserer talet innan hausten 2009.

Tilsynspunkt 7: Aktivitetsobjekt til rev (§ 5, tredje ledd i pelsdyrforskrifta).

144 (82%) hadde aktivitetsobjekt i bura for dei dyra som var i pelsdyrgarden ved tilsynet. Aktivitetsobjekt kan vere trepinnar, bein eller plastrøyr som dyra bit på og leiker med. Nokre få brukte stein. Desse fekk rettleiing om at stein skal byttast ut for å unngå at reven skadar tennene. 4% mangla aktivitetsobjekt for alle eller nokre av dyra som var i garden på inspeksjonstidspunktet.

Kommentar: Dei 14% som hadde mangel på aktivitetsobjekt gjaldt kvalpebur som var tome på inspeksjonstidspunktet. Dei fekk alle påpeikt den plikta dei har til utbetre dette før bura vert tekne i bruk. Varsel om vedtak til 4% av pelsdyroppdrettarane bør føre til at dette vert utbetra.

Tilsynspunkt 7: Aktivitetsobjekt til mink (§ 5, tredje ledd i pelsdyrforskrifta):

Halm vert brukt som aktivitetsobjektet til mink. 98% av minken hadde halm ved tilsynet. Ein oppdrettar fekk varsel om vedtak fordi det mangla halm. Ein fekk påpeikt plikt til å bruke meir halm.

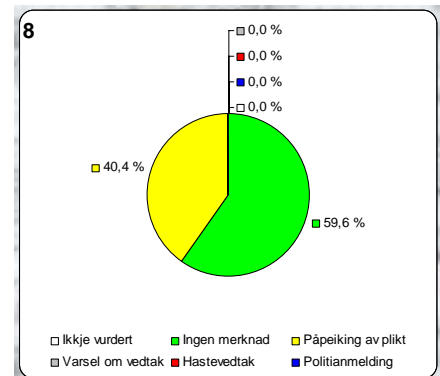
Kommentar: Prosjektgruppa registrerer at dei aller fleste minkoppdrettarane følgjer regelverket på dette punktet. Nokre oppdrettarar reduserer halmmengda i paringstida av praktiske omsyn pga handtering utan at det kan seiast å gå utover dyrevelferden. Mange oppdrettarar let minken få fleire aktivitetsobjekt slik som: ball, trepinne, røyr, plastrøyr i taket, hengekøye, bitesnor eller liggjehyller. Ekstra aktivitetsobjekt er positivt og går lenger enn det forskrifta krev.

Tilsynspunkt 8: Sjuke dyr og behandling av sjuke dyr. Dokumentasjon av sjukdom og daude dyr (§ 7, fyrste ledd i pelsdyrforskrifta og produksjonsdyrforskriftas §§ 5 og 6).

166 (60%) etterlevde kravet om å behandle eller avlive sjuke dyr og kunne dokumentere dette. 113 (40%) fekk påpeiking av plikt som for det meste gjaldt oppteikning av sjuke dyr og behandling på helsekort.

Kommentar: Sjukdom og død i pelsdyrgarden i løpet av året skal dokumenterast. Det gjeld både mink og rev. Dersom det ved tilsynet vart oppdaga alvorlege tilfeller av sjukdom, og eigaren hadde avliva dyra innan besøket var avslutta, vart det ikkje gjort vedtak, men påpeikt plikt til å etterleve produksjonsdyrforskrifta.

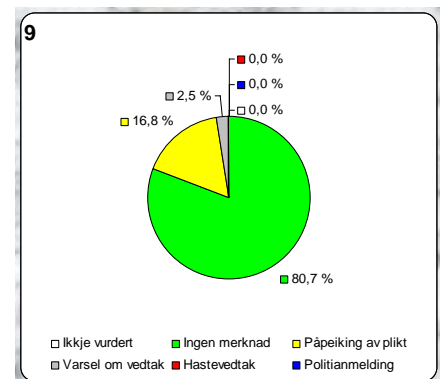

Tilsynspunkt 9: Reinhold av bur og utstyr. Fjerning av gjødsel (§ 8 i pelsdyrforskrifta)

Det er krav om årleg reingjering av pelsdyrgard og årleg fjerning av gjødsel. 47 (17%) fekk påpeiking av plikt til forbetring. For 7 (3%) var avviket så stort at det vart varsla vedtak med frist for utbetring. 226 av pelsdyrgardane hadde tilfredsstillande reinhold og gjødselgjerning.

Kommentar: Gjødselgjerning under bura er eit dyrevelferdstiltak. Mattilsynet tolkar regelverket slik at det skal fjernast gjødsel minst ein gong i året, og oftare "ved behov". Det er krav om at gjødsel som er til sjenanse for dyra fjernast.

Tilsyn av forureining frå pelsdyrgardane ligg under kommune og fylkeskommune.

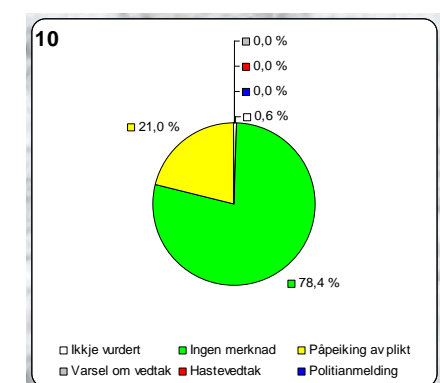

Tilsynspunkt 10: Tilsyn og stell. Tilvenning av revekvalpar (§ 7, andre ledd i pelsdyrforskrifta).

Det vart i 37 revegardar påpeikt plikt til å tilvenne revekvalpar i større grad til menneske enn det som har vore gjort før.

Kommentar: Fryktsam rev er eit problem i pelsdyrhaldet. Stereotyp atferd, fryktreaksjonar, bitereaksjon ved innfangning og uro i pelsdyrgarden er dyrevelferdsmessig negativt for dyret, til ulempe for dyrehaldaren og for omdømmet til næringa. Tilvenning frå tidleg alder er eit viktig tiltak, men det krev mykje arbeid i pelsdyrgarden.

Resultat frå kampanjen tyder på at pelsdyrhaldet må ta problemet meir på alvor.

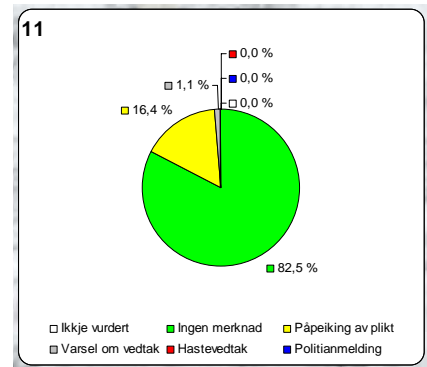

Tilsynspunkt 11: Fôring og vatning (§ 9 i pelsdyrforskrifta)

Dei 46 (16%) som fekk påpeiking av plikt, oppgav at dei har fôra avlsdyra restriktivt mot paringssesongen eller ikkje gjeve vatn til dyra to gonger dagleg heile året. Tre fekk varsel om vedtak med tidsfrist for utbetring.

Kommentar: Mattilsynet er kjend med at samansetninga av pelsdyrfôr er tilfredsstillande og under god kontroll. Det brukast i hovudsak biprodukt frå næringsmiddelindustrien. Dyra får i regelen rikeleg med fôr. Det som er negativt er at nokon gjennomfører ei vektregulering av avlsdyr i tida frå utval av avlsdyr i pelsingstida til tida for paring. Dette gjeld i hovudsak blårevkvalpetisper.

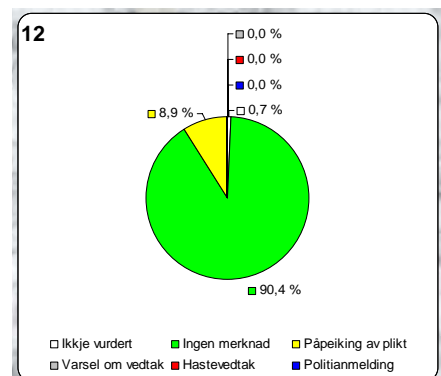
Det er ikkje krav om frostfrie vatningsanlegg i pelsdyrgardane etter regelverket. I kuldeperiodar er det ei utfordring å tilfredsstille kravet til vasstilgang to gonger dagleg. Oppdrettaren har uansett plikt til å gje dyra tilgang til dette, og ein del har fått påpeikt plikt til å etterkomme kravet. Det vart varsla vedtak for tre oppdrettarar når det gjeld slanking og vasstilgang. Dette bør føre til forbetring.

Tilsynspunkt 12: Innfanging og handtering av dyr (§§ 11 og 19 i pelsdyrforskrifta)

Resultat av dette tilsynspunktet vart at 25 (9%) fekk påpeiking av plikt til å handtere dyra på ein betre måte. Ein pelsdyroppdrettar fekk varsel om vedtak på dette punktet.

Kommentar: Sidan ikkje alle pelsdyr er tillitsfulle, vert det meste av reven fanga med tang og minken handtert med hanske eller fanga i felle. Dette er lovleg etter forskrifta. For å unngå skade på tennene i dei tilfella at reven prøver å bite i tanga, bør gripearmane vere polstra med plast eller gummi. I rettleiaren for tilsyn vart inspektøren oppmoda til å vurdere pelsdyroppdrettars innfanging og handtering av rev ved sjølvsyn.

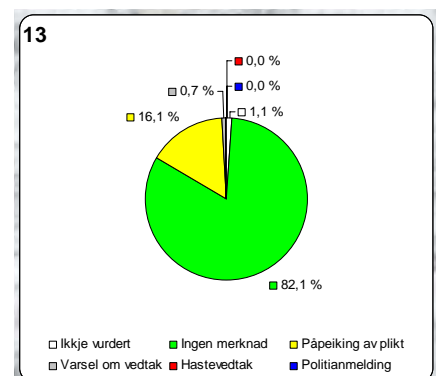

Tilsynspunkt 13: Avl for tillitsfulle og funksjonsfriske dyr (§ 12 i pelsdyrforskrifta)

I pelsdyrgardar der det vart observert urolege dyr og der inspektøren ikkje meinte at godt lynne på dyra vart vektlagt nok, vart det påpeikt plikt til å vektleggje utplukk av tillitsfulle avlsdyr. 44 (16 %) fekk påpeikt plikt til å gjere forbetringar. To fekk strengare reaksjon med varsel om vedtak.

Kommentar: Når Mattilsynet fører tilsyn med at: *"fryktsomme dyr ikke skal brukes i avl"*, vert det tilrådt at oppdrettaren brukar ein standard åtferdstest for utplukk av tillitsfulle avlsdyr. Særleg viktig er det på rev.

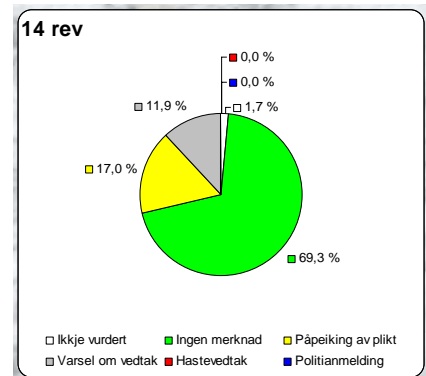
Tradisjonelt har utplukk av avlsdyr vorte gjort etter at dyra er fôra fram til pelsing og på grunnlag av produksjonsegenskapar. Av tilsynsskjemaene går det fram at pelsdyroppdrettarane i seinare tid legg meir vekt på lynne når avlsdyr vert plukka ut enn før. Likevel syner resultat av kampanjen at utplukk av tillitsfulle avlsdyr vert vektlagt i for liten grad. Forbetring av dette punktet vil krevje eit målretta arbeid frå pelsdyroppdrettarane.

Tilsynspunkt 14c, 14d og 14e: Burstorleik og botnnetting til rev (§17 i pelsdyrforskrifta).

Forskrifta set klare krav for dette tilsynspunktet. Burhøgda kan vere 70 cm i pelsdyrgardar bygde før 1. oktober 1998. Av ordlyden går det fram at kravet til denne minsthøgda ikkje er endra etter 1. januar 2009. 122 (69%) hadde bura i orden, 30 (17%) fekk påpeiking av plikt, medan det vart varsla vedtak med tidsfrist for utbetring i 21 gardar (12%). Det gjaldt for det meste for smale bur eller for dårleg botnnetting.

Kommentar: Fleire pelsdyrgardar hadde manglar når det gjeld burstorleik på rev. Når pelsdyrforskrifta fekk så lang overgangstid som ti år, var det spesielt med tanke på ombygging til større bur. Prosjektgruppa ser det som urovekkjande at 29% ikkje tilfredsstiller forskriftskravet. 17% av dei gjeld kvalpebur som på inspeksjonsdagen ikkje var i bruk. Dei vil truleg vere i orden når dei vert tekne i bruk ved å slå saman fleire bur som enkeltvis er for små. For dei resterande 12% vil venteleg vedtak med eventuelt opptrappande verkemidlar resultere i utbetring.

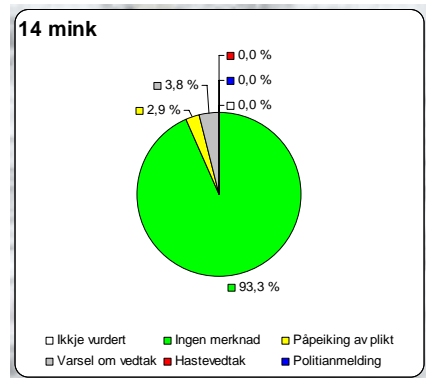

Tilsynspunkt 14a,14b og 14e: Burstorleik og botnnetting til mink (§ 14 i pelsdyrforskrifta)

I minkoppdrettet vert det for det meste brukt ferdigsydde bur. Disse bura har vorte leverte med godkjent dimensjon for det tidspunktet dei vart leverte. Også her er pelsdyrforskrifta utforma slik at det i pelsdyrhus som er bygde før 1. oktober 1998, kan det framleis brukast 70 cm djupe bur etter 1. januar 2009. I 97 gardar (93%) vart minken oppstalla i godkjente bur.

3% fekk påpeiking av plikt og 4% varsel om vedtak.

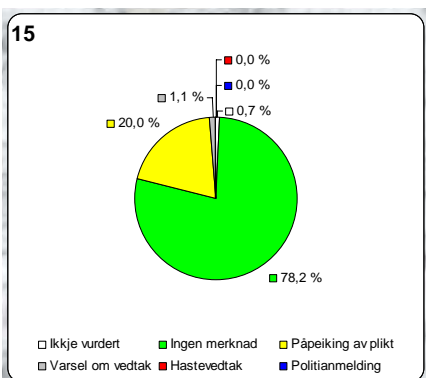
Kommentar: Avvika gjeld for gamle bur som er for smale og nokre berre 40 cm høge. Det forventast at reaksjonane fører til utbetring av manglane.

Tilsynspunkt 15: Bedøving og avliving. Handtering av avliva dyr (§§ 20, 21, 22 og 23 i pelsdyrforskrifta).

Dette tilsynspunktet byggjer på intervju av oppdrettaren. Ni (9%) minkoppdrettarar og 47 (27%) reveoppdrettarar fekk påpeikt plikta til å avlive på rett måte etter forskrifta, det betyr m.a. utan at andre dyr ser avlivingsprosessen. Utrekna for begge artane er prosenten 20. Av desse er det ein del som fekkmerknad om at skrottane skal vere tildekte etter pelsing. 1% reveoppdrettar fekk varsla vedtak om forbetring pga brot på paragrafen.

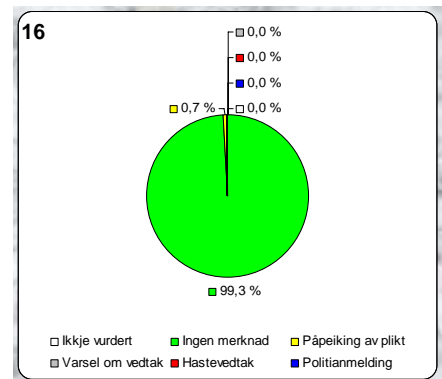
Kommentar: Avviket gjeld mellom anna feil bruk av avlivingsapparat til rev. Det er ikkje lov å bruke snute som kontakt til den eine elektroden. Det skal vere slimhinnekontakt i munnen. Mattilsynet har ikkje heimel for å krevje spesielt utstyr til avliving, anna enn at det skal vere konstruert for det. Det kan godt vere heimelaga og vere forsynt med 220 V vekselstraum. Forskrifta krev at dyr skal avlivast ute av syne for andre dyr. Venteleg vil påpeiking av plikt til å utbetre manglane når det gjeld dette tilsynspunktet, føre til at alle pelsdyr vert avliva på rett måte frå og med pelsingssesongen 2009.

Tilsynspunkt 16: Oppbevaring av pelsdyrfôr og bruk av dette. (Biproduktforskrifta).

Pelsdyrfôr inneheld biprodukt og skal difor oppbevarast slik at matproduserande dyr og menneske ikkje skal kunne få det i seg. Fôret skal heller ikkje brukast på eigne kjæledyr.

Kommentar: Prosjektgruppa registrerer at pelsdyroppdrettarane i all hovudsak følgjer regelverket på desse punkta.

4 Vurdering av resultat

Effektmål

- Betre velferda for pelsdyr.

Resultatet frå tilsynet i kampanjen viser at dei alle fleste pelsdyroppdrettarane steller og oppstaller pelsdyra i tråd med gjeldande regelverk. Likevel er det viktig å påpeike at 127 (45%) pelsdyrgardar hadde avvik som resulterte i eit eller fleire varsel om vedtak. 113 (40%) hadde mindre avvik som resulterte i påpeiking av plikt for etterleving av regelverk, medan 40 (14%) hadde ingen merknad. Prosentutrekninga er gjort på grunnlag av tal på pelsdyrgardar det er oppstalla mink i og tal på pelsdyrgardar det er oppstalla rev i. 36 gardar har både mink og rev. Når ein skil mellom desse to artane, syner det seg at 102 (58%) av reveoppdrettarane har fått varsel om vedtak, 64 (36%) har fått påpeiking av plikt og 10 (6%) har ikkje fått merknad. For mink var tilsvarande tal: 25 (24%) varsel om vedtak, 49 (47%) påpeiking av plikt og 30 (29%) ingen merknad.

Prosjektgruppa vurderer tilstanden i revegardane til ikkje å vere tilfredsstillande når så vidt mange som 58% hadde så alvorlege manglar i gardane at det resulterte i varsel om vedtak. Det gjaldt mest mangel på inngjerding og mangel på burinnreiing.

Prosjektgruppa vurderer tilstanden i minkgardane til å vere rimeleg tilfredsstillande. 24% varsla vedtak gjaldt for det meste mangel på inngjerding.

Prosjektgruppa forventar at avvika vert retta opp etter påpeiking av plikt og innan tidsfrist for utbetring for dei som har fått varsel om vedtak.

- Å føre eit tydeleg og eins tilsyn med pelsdyrhald.

Prosjektleiinga utarbeidde tilsynsrettleiingar og tilsynsskjema til bruk ved alle tilsyna og gav opplæring i bruk av dette. Prosjektleiinga har gjeve rettleiing undervegs i kampanjen når inspektøren har vore i tvil om vurdering og reaksjonsmåte. Dette bør ha resultert i at tilsynet av pelsdyrgardane i kampanjeperioden vart likt over heile landet. Alle tilsyn har resultert i ein tilsynsrapport. Tilsynsrapporten omskriver eventuelle manglar i pelsdyrgarden, for at pelsdyroppdrettaren ikkje skal vere i tvil om kva som må utbetrast for at pelsdyroppdrettet skal verte i tråd med gjeldande regelverk.

Resultatmål

- Ha laga rettleiingsmateriell og sjekklister.
- Ha gjennomført opplæring.

Som nemnt under effektmål, har prosjektgruppa oppnådd målet om å lage tilsynsrettleiar, sjekklister og gjennomført opplæring.

- Ha gjennomført inspeksjon av alle pelsdyrgardane i Noreg.

I kampanjeperioden har distriktskontora utført tilsyn i 244 (74%) pelsdyrgardar. Distriktskontora har avtalt tilsyn seinare på året med ti oppdrettarar, 30 har hatt tilsyn kort tid før kampanjen og seks minkgardar vart tømde for dyr pga sjukdomsbekjemping. Det står då att 41 (12%) pelsdyrgardar som ikkje har vorte med i kampanjen eller vorte gjort avtale om tilsyn med. Sett i lys av kort varslingsperiode om kampanjen og kort tilsynsperiode, meiner prosjektgruppa at målet om tilsyn i alle pelsdyrgardane er langt på veg nådd. Prosjektgruppa oppmoder Mattilsynet til å prioritere tilsyn i dei resterande 41 pelsdyrgardane så snøgt som råd er.

- Ha skreve sluttrapport for prosjektet.

Målet er nådd med denne sluttrapporten.

- Ha fått oppmerksomheit i media.

Prosjektgruppa forventar ei viss interesse for opplysningane om tilstanden i pelsdyrgardane som kjem fram og om korleis Mattilsynet reagerer ved avvik.

Minktispe. Foto: Mattilsynet

Takk til: Randi Brendlien Regionkontoret for Hedmark og Oppland
Britt Titterud Regionkontoret for Hedmark og Oppland
Gro Siggerud Distriktskontoret for Valdres og Gjøvikregionen

Vedlegg I - Kort om pelsdyroppdrett

Norsk pelsdyroppdrett starta fyrst på 1900-talet med sølvrev (*Vulpes vulpes*), som er ein mørk variant av raudreven, importert frå Canada. På 1920-tallet begynte avlen av blårev (*Alopex lagopus*) som er ein fargevariant av fjellrev/polarrev, importert frå Grønland, Svalbard og Canada og med innslag av norsk fjellrev. Avlen av mink (*Mustela vison*), basert på import frå USA og Canada, starta på same tid.

Pelsdyroppdrett finnast i hovudsak i distrikta og vert i stor grad driven i kombinasjon med anna landbruk. Produksjonen er ikkje underlagt nokon produksjonskvoter. Næringa har som anna husdyrnæring gjennomgått strukturrasjonalisering, med færre og større driftseiningar som resultat.

Pelsdyra vert oppstalla i nettingbur, for det meste enkeltvis, medan kvalpar gjerne går fleire i lag. Pelsdyras årssyklus følgjer årstidene. Paring skjer frå februar og til april, kvalpinga er avslutta i slutten av juni. Kvalpene går saman med mordyret til dei er 7 – 8 veker. Dyra utviklar vinterpels framover mot november og desember. Når vinterpelsen er fullt utvikla, vert dyra avliva og pelsa.

Pelsdyra vert fôra med biprodukt frå slakteri og fiskerinæring. Seks førkjøkken samlar inn råstoffa og set saman fôr som er nøye tilpassa dyras behov til vedlikehald og vekst. Pelsdyrgardane får tilkjørt fôret i fersk tilstand, ein til tre gonger i veka.

Den norske skinnproduksjonen vert selde som rå, turka skinn på internasjonale auksjonar i Danmark og Finland. Skinna vert selde til ein stor internasjonal marknad. Pelsdyrnæringa i Noreg er basert på eksport. Norske pelsdyrskinn er kvalitetsmessig ettertrakta.

På Universitet for miljø og biovitenskap vert det utført ei rekkje forskningsprosjekt innan fôring, avl, fysiologi og etologi på pelsdyr.

Vedlegg II – Tid for tilsyn

Orientering til distriktskontora

Mattilsynet er kjent med at tilstanden og antal dyr som vert oppstalla i pelsdyrgarden er svært ulik på ulike delar av året. Vi er opptekne av at kampanjen vert gjort i ei tid som er best eigna for det. Det er ikkje god dyrevelferd å uroe dyra i kvalpe- og dieperioden. Det er den mest sårbare tida for mordyra. Minken har ein kort og svært intens paringssesong som er ueigna for besøk. For rev er paringssesongen litt mindre intensiv.

Prosjektgruppa meiner difor at tida før kvalping er best eigna for gjennomføring av kampanjen.

art	paringsperiode	kvalpeperiode	beste tilsynsperiode
mink	ca. 5. mars – 25. mars	ca. 1. mai – 10. mai	etter ca. 25. mars
sølvrev	ca. 10. feb – 20. mars	frå ca. 1. april	så snart som mogleg, helst før 25. mars
blårev	ca. 25. mars – 25. april	frå ca. 10. mai	mars og april

Dersom Mattilsynet ikkje kan gjennomføre tilsynet før kvalpinga, bør det ventast til etter dieperioden. Desse tilsyna vert ikkje tatt med i kampanjen.

Mattilsynet kan sjølvstøtt føre tilsyn når som helst i pelsdyrgardane dersom det er grunn til det, for eksempel etter bekymringsmelding.

Vedlegg III: Tilsynsskjema

TILSYNSSKJEMA – VELFERD FOR PELSDYR 2009

Navn og adresse på pelsdyrgård:		Dato og kl.																		
		Saksnummer:																		
Navn adresse på eier:																				
Tilstede fra pelsdyrgården:	Inspektør:	Inspektørens telefon:																		
Distriktskontoret for:																				
Byggeår:	<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Rev</th> </tr> <tr> <th>Type bur:</th> <th>Antall:</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Avlsbur</td> <td>2,0</td> </tr> <tr> <td>Valpebur</td> <td>0,8</td> </tr> <tr> <td>Valpebur</td> <td>1,2</td> </tr> <tr> <td>Valpebur</td> <td>....</td> </tr> <tr> <td>?</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		Rev		Type bur:	Antall:	Avlsbur	2,0	Valpebur	0,8	Valpebur	1,2	Valpebur	?					
Rev																				
Type bur:	Antall:																			
Avlsbur	2,0																			
Valpebur	0,8																			
Valpebur	1,2																			
Valpebur																			
?																				
Antall dyr i pelsdyrgården ved inspeksjonen:	<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Mink</th> </tr> <tr> <th>Type bur:</th> <th>Antall:</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Standardbur</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Klatrebur</td> <td></td> </tr> <tr> <td>?</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		Mink		Type bur:	Antall:	Standardbur		Klatrebur		?									
Mink																				
Type bur:	Antall:																			
Standardbur																				
Klatrebur																				
?																				
<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>tisper</th> <th>hanner</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Sølvrev</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Blårev</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Mink</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Annet</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>(Valper)</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		tisper	hanner	Sølvrev			Blårev			Mink			Annet			(Valper)				
	tisper	hanner																		
Sølvrev																				
Blårev																				
Mink																				
Annet																				
(Valper)																				
Pelsdyroppdretters oppfatning av gjeldende regelverk for hold av pelsdyr:																				

0=ikke vurdert 1=ingen merknad 2=veiledning 3 =varsel om vedtak 4= hastevedtak 5= politianmeldelse

Faktiske forhold og vurderinger			Reaksjon	Pkt	
Pelsdyr farm § 3.1 og 3.2	Sjekkpunkter:	Ja:	Nei:	☐ 	1
	1a Er anlegget værutsatt ?				
	1b Er det støykilder i nærheten?				
	1c Er terrenget egnet for renhold, stell og tilsyn?				
	1d Er det drenerende underlag?				
Kommentar:					

Yttergjerde / tett hall § 3.3	<table border="1"> <tr> <td>Sjekkpunkt:</td> <td>Ja:</td> <td>Nei:</td> </tr> <tr> <td>2a Er pelsdyrgården rømmingssikker?</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>2b Er pelsdyrgården inngjerdet?</td> <td></td> <td></td> </tr> </table> Kommentar:	Sjekkpunkt:	Ja:	Nei:	2a Er pelsdyrgården rømmingssikker?			2b Er pelsdyrgården inngjerdet?			☐	2
Sjekkpunkt:	Ja:	Nei:										
2a Er pelsdyrgården rømmingssikker?												
2b Er pelsdyrgården inngjerdet?												
Pelsdyr hus §3	<table border="1"> <tr> <td>Sjekkpunkt:</td> <td>Ja:</td> <td>Nei:</td> </tr> <tr> <td>3a Har husene tett tak, er avstanden mellom skurene egnet til fjerning av gjødsel/snørydding?</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>3b Har lukkede bygninger dagslys, tilfredsstillende forhold for gjødselhåndtering og god ventilasjon?</td> <td></td> <td></td> </tr> </table> Kommentar:	Sjekkpunkt:	Ja:	Nei:	3a Har husene tett tak, er avstanden mellom skurene egnet til fjerning av gjødsel/snørydding?			3b Har lukkede bygninger dagslys, tilfredsstillende forhold for gjødselhåndtering og god ventilasjon?			☐	3
Sjekkpunkt:	Ja:	Nei:										
3a Har husene tett tak, er avstanden mellom skurene egnet til fjerning av gjødsel/snørydding?												
3b Har lukkede bygninger dagslys, tilfredsstillende forhold for gjødselhåndtering og god ventilasjon?												
Pelsdyr bur § 4	<table border="1"> <tr> <td>Sjekkpunkt:</td> <td>Ja:</td> <td>Nei:</td> </tr> <tr> <td>4a Er nettingen i tilfredsstillende stand, slik at dyra ikke skader seg?</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>4b Er skadd netting tilfredsstillende reparert</td> <td></td> <td></td> </tr> </table> Enkle bur skal ikke være plassert over hverandre. Kommentar:	Sjekkpunkt:	Ja:	Nei:	4a Er nettingen i tilfredsstillende stand, slik at dyra ikke skader seg?			4b Er skadd netting tilfredsstillende reparert			☐	4
Sjekkpunkt:	Ja:	Nei:										
4a Er nettingen i tilfredsstillende stand, slik at dyra ikke skader seg?												
4b Er skadd netting tilfredsstillende reparert												
Burinn redning § 5+ § 15 og § 18	<table border="1"> <tr> <td>Sjekkpunkt:</td> <td>Ja:</td> <td>Nei:</td> </tr> <tr> <td>5a Har alle bur kasse til mink?</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>5b Har alle bur kasse eller vinklet levegg til rev?</td> <td></td> <td></td> </tr> </table> Kommentar:	Sjekkpunkt:	Ja:	Nei:	5a Har alle bur kasse til mink?			5b Har alle bur kasse eller vinklet levegg til rev?			☐	5
Sjekkpunkt:	Ja:	Nei:										
5a Har alle bur kasse til mink?												
5b Har alle bur kasse eller vinklet levegg til rev?												
Burinn redning § 5+ § 15 og § 18	<table border="1"> <tr> <td>Sjekkpunkt:</td> <td>Ja:</td> <td>Nei:</td> </tr> <tr> <td>6a Har alle bur liggehylle til rev, eller liggeplass på kasse?</td> <td></td> <td></td> </tr> </table> Kommentar:	Sjekkpunkt:	Ja:	Nei:	6a Har alle bur liggehylle til rev, eller liggeplass på kasse?			☐	6			
Sjekkpunkt:	Ja:	Nei:										
6a Har alle bur liggehylle til rev, eller liggeplass på kasse?												
Aktivitets objekt §5	<table border="1"> <tr> <td>Sjekkpunkt:</td> <td>Ja:</td> <td>Nei:</td> </tr> <tr> <td>7a Har alle bur aktivitetsobjekt? For eksempel: halm til mink og trepinne/ bein til rev</td> <td></td> <td></td> </tr> </table> Kommentar:	Sjekkpunkt:	Ja:	Nei:	7a Har alle bur aktivitetsobjekt? For eksempel: halm til mink og trepinne/ bein til rev			☐	7			
Sjekkpunkt:	Ja:	Nei:										
7a Har alle bur aktivitetsobjekt? For eksempel: halm til mink og trepinne/ bein til rev												

Tilsyn og stell §7 Forskrift om velferd for prod dyr §§ 5 og 6	Sjekkpunkter: 8a Er det syke eller skadete dyr farmen? 8b Blir syke eller skadde dyr behandlet eller avlivet innen kort tid 8c Føres helsekort	Ja: 	Nei: 	☐	8	
	Hvilke rutiner har farmen for tilsyn og behandling av syke dyr og tilsyn av høyt drektige dyr? Føres det fortegnelse over antall døde dyr? Kommentar:					
Renhold av bur og utstyr §8	Sjekkpunkt: 9a Er det tilfredsstillende renhold i bur, kasse og på førbrett? 9b Gjødselhåndtering: fjernes gjødsla min. 1 gang årlig? Når på året:	Ja: 	Nei: 	☐	9	
	9c Renhold av bur/ kasse 9d Gjødsel fjerning Kommentar:					
Tilsyn og stell § 7	Sjekkpunkt: 10a Brukes godbit for å tilvenne revevalpene til mennesker? Hvordan tilvennes valpene til mennesker? Kommentar:	Ja: 	Nei: 	☐	10	
Før og vann §9	Sjekkpunkt: 11a Slankes avlstdyra? 11b Føres alle dyr min. 1 gang daglig? 11c Hygienisk oppbevaring av fôr? 11d Har dyra tilgang på rent vann minst 2 ganger daglig og hele tiden for diende tisper og valper under 4 måneder? 11e Er drikkekar rene ? 11f Dersom automatisk vanningsanlegg: er niplene lett tilgjengelige i alle bur? 11g Når blir avlstdyrene plukket ut?	Ja: 	Nei: 	☐	11	
Inn fanging håndtering og flytting § 11 § 19 Rev	Hvordan håndteres dyra? Sjekkpunkt: 12a Skjer dette skånsomt? 12b Brukes nakketang til innfanging av rev? 12c Er nakketangen polstret Kommentar:	Ja: 	Nei: 	☐	12	

Avl § 12	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Sjekkpunkt:</th> <th>Ja:</th> <th>Nei:</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>13a Er dyra rolige og tillitsfulle?</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>13b Er det dyr med tydelige atferdsforstyrrelser (urolige) i farmen?</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>13c Er det dyr med synlige arvbare lidelser (entropion, sålegjengere) i farmen?</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>13d Brukes godbittesten ved utplukk av avlsdyr?</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>13e Hvordan vektlegges dette i avlen? Kommentar:</p>	Sjekkpunkt:	Ja:	Nei:	13a Er dyra rolige og tillitsfulle?			13b Er det dyr med tydelige atferdsforstyrrelser (urolige) i farmen?			13c Er det dyr med synlige arvbare lidelser (entropion, sålegjengere) i farmen?			13d Brukes godbittesten ved utplukk av avlsdyr?			☐	13						
Sjekkpunkt:	Ja:	Nei:																						
13a Er dyra rolige og tillitsfulle?																								
13b Er det dyr med tydelige atferdsforstyrrelser (urolige) i farmen?																								
13c Er det dyr med synlige arvbare lidelser (entropion, sålegjengere) i farmen?																								
13d Brukes godbittesten ved utplukk av avlsdyr?																								
Mink § 14 Rev § 17	<p>Er burstørrelse og bunnetting i henhold til forskriften?</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Sjekkpunkt:</th> <th>Ja:</th> <th>Nei:</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>14a Mink: H:min.45, B:min.30 D:min.90 (70)</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>14b Mink: er det strø i redekassen?</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>14c Rev: H: 70(75) B: min. 75 D:min.100</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>14d Rev: er det tett bunn i redekassen</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>14e Er det plastbelagt bunnetting?</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>14d Har bunnettingen riktig dimensjon?</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Kommentar:</p>	Sjekkpunkt:	Ja:	Nei:	14a Mink: H:min.45, B:min.30 D:min.90 (70)			14b Mink: er det strø i redekassen?			14c Rev: H: 70(75) B: min. 75 D:min.100			14d Rev: er det tett bunn i redekassen			14e Er det plastbelagt bunnetting?			14d Har bunnettingen riktig dimensjon?			☐	14
Sjekkpunkt:	Ja:	Nei:																						
14a Mink: H:min.45, B:min.30 D:min.90 (70)																								
14b Mink: er det strø i redekassen?																								
14c Rev: H: 70(75) B: min. 75 D:min.100																								
14d Rev: er det tett bunn i redekassen																								
14e Er det plastbelagt bunnetting?																								
14d Har bunnettingen riktig dimensjon?																								
Bedøving, avliving og pelsing § 20-23	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Sjekkpunkt:</th> <th>Ja:</th> <th>Nei:</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>15a Utføres dette utenfor syne for andre dyr?</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>15b Metode iht. forskrift?</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>15c Oppbevares skrotter i lukket beholder?</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Kommentar:</p>	Sjekkpunkt:	Ja:	Nei:	15a Utføres dette utenfor syne for andre dyr?			15b Metode iht. forskrift?			15c Oppbevares skrotter i lukket beholder?			☐	15									
Sjekkpunkt:	Ja:	Nei:																						
15a Utføres dette utenfor syne for andre dyr?																								
15b Metode iht. forskrift?																								
15c Oppbevares skrotter i lukket beholder?																								
Biprodukt-forskriften	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Sjekkpunkt:</th> <th>Ja:</th> <th>Nei:</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>16a Oppbevares fôr i lukket beholder?</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>16b Brukes fôret kun til pelsdyr?</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>16c Er virksomheten registrert ihh biproduktforskriften?</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Kommentar:</p>	Sjekkpunkt:	Ja:	Nei:	16a Oppbevares fôr i lukket beholder?			16b Brukes fôret kun til pelsdyr?			16c Er virksomheten registrert ihh biproduktforskriften?			☐	16									
Sjekkpunkt:	Ja:	Nei:																						
16a Oppbevares fôr i lukket beholder?																								
16b Brukes fôret kun til pelsdyr?																								
16c Er virksomheten registrert ihh biproduktforskriften?																								
Biprodukt-forskriften	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Ja:</th> <th>Nei:</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>17a Blir registreringsskjema levert til Mattilsynet ved denne inspeksjonen?</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Informert om at handelsdokument/utleveringslista på mottatt fôr skal oppbevares i 2 år Kommentar:</p>		Ja:	Nei:	17a Blir registreringsskjema levert til Mattilsynet ved denne inspeksjonen?				17															
	Ja:	Nei:																						
17a Blir registreringsskjema levert til Mattilsynet ved denne inspeksjonen?																								

Lovhjemmel:

Lov om dyrevern av 20. desember 1974 nr 73

Forskrift om hold av pelsdyr av 20. september 1998 nr 901

Forskrift om velferd for produksjonsdyr av 3. juli 2006 nr 885

Forskrift om animalske biprodukter. Forskrift om animalske biprodukter som ikke er beregnet på konsum av 27. oktober 2007 nr 1254 jf (EF) NR. 1774/2002: Biproduktforordningen

Oppsummering: